

1973 NOV 22
043.7

Magyar Hírlap

Az 1972-ben felderített vagyon eleni bűncselekmények 200 millió forint kárt okoztak a társadalmi tulajdonban. A bűntettek között a sikkasztás, a csalás, a hűtlen és a hanyag kezelés jár az élen, de az üzemi lopások részesedése is legalább 20 millió forinttra rüg.

... Kőbánya nem a színek városa, itt mintha a nap is magának kuporgatná a fényt, a meleget. De most a széles úttek, az ipar e gázolajtól fekete, poros artériái, autóbuszokkal, a járdák, a zebrák emberekkel telnek meg, akik megostromolják a buszmegállótakat. **Műszakváltás.** Egy-két perc és a csuklósbuszok fölszipantják az Orion felől érkező 3 ezer munkást is. Mielőtt ez megtörténne, néhányukról sikerül megkérdeznem: mi jut az eszükbe erről a két szóról: „üzemi lopás”? Válaszukban a tréfa a komoly szóval keveredik:

— Az Orion... **A Kővári-ügy...** Fize-téskiegészítés. A sörgyárban utalványt adnak, másutt ellopják... Ugyanolyan büntetném, mint a többi... En szigorúbban büntetném... Az ellenőrzés hiánya az oka...

De **rajtakapják-e** az üzemi tolvajok főbűnségét? Mi a helyzet a legkényesebb ponton, a **kapunál?** Az Orion **üzemrendészetének** vezetője válaszol:

— Az emberi leleményesség, mint mondják, nem ismer határokat. Akár másutt, itt is ismert trükk a kettős fenékű sportszatyor, a mindent elrejtő öv, egy időben divatja volt például a bokára kötésnek. Csúcsidőben, műszakváltáskor két-két férfi és női motozó dolgozik. De kérdem én, hogyan lehet 15 perc alatt **háromezer embert** úgy kiengedni, hogy mindenkit megmotozzunk?

— Személymotozást, úgy tudom, csak bűncselekmény alapos gyanúja esetén szabad elrendelni. Ebben a megérzésen túl néha a bejelentések is segítik a rendészetet?

— Igen, bejelentéseket is kapunk, legtöbbször csak **névtelenül.** A vállalat falain belül azonban valamennyi dolgozó **feltétel nélkül** köteles alárendelni magát

Tolvajok árnyéka

a motozásnak. Erre a vállalatához való belépéssel kötelezték magukat.

A motozás azonban sokak szemében közel áll a gyanúsításhoz. A kilépők többsége nem is tűri el vita nélkül. Nyílt ellenszegülésre alig akad példa, annál több a rosszmadáj vagy éppen fenyegető megjegyzés. Az értelmiségiek és a szakmunkások zöme egyenesen becsületbeli kérdésnek tekinti. „Vagy megbíztok bennem, vagy veszem a kalapom, és odébbállok” — mondják. S való igaz: **a többség felette áll minden gyanúnak.**

Elmagyarázza: sok lopást úgy is elkövetnek, hogy egy-egy hibás alkatrészt **kívülről csempésznek be az üzembe,** s ott — mintha szerelés közben hibásodott volna meg, egyszerűen kicseréltetik. Ha a kapun át nem merik kihozni, hát papírbá csomagolva kidobják az utcára, kiadják a kerítésen.

A miniatűrízálás korában úgy tűnik, az idő valóban nem a rendészeknek dolgozik. **Nagyobb a csábítás,** kisebb a veszély, amikor például egy-egy integrált áramkör eltulajdonítása komplett előerősítőhöz juttatja a tolvajt.

— S mi a helyzet akkor, ha a kerítés magas, s a belépőket is megmotozzák?

— Akkor jönnek a kőváriak, a szervezett bűnbandák, amelyek a beszerzés, a csempészsés, az értékesítés érdekében jól működő hálózatot építenek ki. Látszólag szabályos kapujegyekkel, szinte akadály nélkül lophatnak.

Szerencsére ilyen bűnszövetkezet — a gyár tapasztalatai szerint csak 4—5 évenként szerveződik. **Kővári Imre és több mint harminc társa,** akiknek ügyében ma még nincs jogerős ítélet, a lopáshoz szükséges összes kulcsembert beszervezték. A meócsoport-vezető és a képcsoraktár-vezető, a selejtanalitikus, a szállítómunkás egyaránt büntársuk volt. Igaz, őket a vállalati ellenőrzés leplezte le, de mire ez megtörtént, már több százezer forint értékű alkatrészt loptak.

A kapunál tehát nem lehet megoldani a gordiuszi csomót, megakadályozni az üzemi lopást. Ezt maguk az Orion vezetői sem gondolták soha. A Kővári-ügy bírósági irataiban is ez olvasható: **„Az Orion a munka megszervezésekor a dolgozókkal szembeni bizalomra épített.”** Vajon joggal? Ha arra gondolunk, hogy a gyár 241 brigádjából 233 a szocialista, akkor igen. És mégis: „A szervezett bandákat nem tekintve az Orionban az üzemi lopások által okozott kár évente megközelíti a félmillió forintot” — mondta az igazgatási főosztály vezetője, **Zentai József,** de ez is becsült adat. A duplája is lehet, hiszen — hogy ismét a bírósági ítélet indokolására hivatkozzunk — **„az össztermeléshez viszonyítva az Orionban a lopások ellenére hiány nem mutatható ki”.** Eszerint néha a lopás is **„bizonylatolható”?**

Honnan kerülnek a zsebbe az értékes alkatrészek? Többnyire a szerelőasztal mellől. **Acsai István** főművezető kalauzol az egyes számú szerelőműhely szalagsora mellett. A lopásokról tárgyilagosan, őszintén beszél, a megelőzést illetően ő is szkeptikus.

— Nézze, egy műszak után másfél millió forint érték van a szalag végén — mondja. — Nem kis pénz. Ugyanakkor egy tenyerben elférő alkatrész néha több száz forintot is ér. Itt az állványon tároljuk a hibás, vagy anyaghiány miatt **„álló”** készülékeket. Innen például — mutat egy televízió megcsontított vázára — hiányzik néhány cső. Ha megkérdezi, nem tudok rá felelni, hová lettek. Ellopták, eltörött, cserére vár? Ki tudja? **Ez a műhely átjáróház.** De, mit gondol, ha egy kicsit rosszabb ruhában odamenne a szalag végéhez, és fölvenne egy készüléket, magára szólnának? Nem. Azt hinnék, hogy egy szállítómunkás. Mert ma ők is naponta változnak.

— Itt az alkatrészek is drágák. Mű-

szakváltáskor darabszámra adják át? — kérdezem.

— Jöjjön ide — lép a főművezető közelebb a szalaghoz. — Munkásonként külön dobozban tároljuk a munkához szükséges alkatrészeket. 20—25 fajtát. Egy nap alatt, **közél háromezretet** használnak fel. A megszámlálásuk egy óráig tartana! Hogyan számolja meg a raktáros huszonöt emberét? De ha ez sikerülne is, mondja, ki venné észre, ha valaki a zsebéből vesz elő egy otthonról hozott kiégett csövet?

Meggyőző ellenérvek. A kívülálló, a jogászok keveslik, az itt dolgozók már **sokallják az ellenőrzést.** Az alkatrészek útját nem lehet adminisztrálni. Ha ezt megtennék, megbénulna a termelés. Hátra lehet-e kötni annak a közérteladónak a kezét, akinek a feladata, hogy egész nap árukkal gazdagon megrakott pultok között járkáljon? Nyilván nem. A szerelőszalag mellett dolgozó munkás kezét sem lehet.

Persze, nem mindegy, hogy kik járnak a pultok között, kik ülnek a szalag mellett.

— **Az emberek döntő többségével semmi probléma** — tájékoztat a főosztályvezető. Talán 5—8 százalék, aki megmondhatatlanságból, barkácsolási vágyból, vagy néha üzletelési célból lop. Zömmel fiatalok, az idősebbek közül pedig azok, akik még nem gyökeresedtek meg vállalatunknál.

Nem rosszabb tehát a helyzet az Orionban sem, mint másutt. Csak itt kisebbek az alkatrészek, magasabb az áruk. Tehát nagyobb a csábítás.

A kaputól a legtávolabbi műhelyig, a műhelytől a kapuiig, nincs öt perc sem az út. Naponta — a második műszakkal együtt — ötezer ember járja meg. S az ötezer között **közél ötszázán** egy év alatt 500 ezer forint értékű lopott holmit visznek ki a zsebükből.

Árnyékuk egy gyár egész közösségére vetődik.

Bodnár Lajos